

to the fullest extent at all levels of the social hierarchy – from ordinary citizens to representatives of judicial and law enforcement bodies, local self-government bodies and the state legislature [22].

Criminalization of collaborationism in Ukraine is a relatively new legal phenomenon. However, its criminal-legal, criminal-procedural and operative-search aspects have already been considered in the works of such scientists as S. Albul, O. Kozachenko, V. Kuznetsov, O. Musychenko, E. Pysmenskyi, A. Politova, E. Polyakov, M. Siyploki, T. Shurat, K. Yanishevskaya and others.

The article is devoted to the study of issues of criminalization of collaborationism in Ukraine and the organizational and legal prerequisites of its documentation.

The language issue is part of state policy, therefore it is especially relevant for those peoples who have been de-ethnicized for a long time, and now need not only the preservation and development of the national language, but also the revival of its use throughout the state [12]. The conflict of the current language problems Ukraine inherited from the colonial past. The Russian language has supplanted Ukrainian in a significant part of the eastern, southern and even some central regions of our country, taking over the main function of the language – the communicative one [18]. Such language imbalance blocks the implementation of the identification function of language, which is aimed at unifying the ethnic community on the basis of language, which, therefore, weakens the national self-awareness of Ukrainians, hindering the construction of a strong independent state. Long-term assimilation processes, which eliminated the very concept of «native language», weakened the sense of national cohesion and solidarity in Ukrainian society, which became an obstacle to national self-assertion. According to the Ukrainian linguist Orest Tkachenko, in the hierarchy of factors that shape the ability of the national community to resist linguistic and cultural assimilation by another state, it is the feeling of national solidarity is one of the defining [21]. The historical process, as noted by Professor E. Pysmenskyi and others, proved that a state whose territory becomes occupied is subject to the suppression of national traits, the phenomena of collaborationism, and linguicide [15]. «In turn,» the scientist states, «as a result of the linguistic self-assertion of the people, which presupposes the emergence of a national state, the language becomes: national, that is, characteristic of all strata of the respective people, both in the village and in the city; national, that is, used not only by its speakers, but also by all other ethnic groups or national minorities of its state as a national language and as a means of international communication.

Keywords: *collaborationism, decrees of the occupation government, documenting, information warfare, language policy, linguicide, the collaborative activities, Treason, Ukrainian literary language.*

УДК 327.5

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-177-183

Денис ПРОШИН[©]

кандидат історичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ВИКЛИК: СПЕЦИФІКА, ЗАГРОЗИ І ВІДПОВІДІ

Статтю присвячено заручництву як феномену, що створює особливі політичні труднощі для урядів, які протистоять терористам. Підкреслено, що захоплення заручників не привертає значної дослідницької уваги як джерело специфічних політичних викликів. Автори найчастіше фокусуються на прикладних, тактичних вимірах заручницьких криз. У політичному аспекті захоплення заручників змушує урядові структури діяти в рамках відкритої ситуації, що розгортається в реальному часі навколо живих потерпілих із допоки не визначеною долею (на відміну від терактів, що вже було скоєно). Поточна незавершеність заручницьких ситуацій підвищує політичну напруженість та вимагає від урядів маневрувати між тактичними вимогами, очікуваннями громадськості, міркуваннями політичної доцільності, беззаперечною етичною цінністю людського життя.

Ключові слова: *тероризм, заручництво, криза, політика, громадськість, мас-медіа.*

Постановка проблеми. У злочинній та жорсткій практиці тероризму важко виділити найбільш або найогидніші прояви. Спроби створити хоча б приблизний «антирейтинг» терористичних методів виявляються сумнівними з моральної точки зору та

© Д. Прошин, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7874-470X>

denis.v.proshin@gmail.com

необґрунтованими теоретично. Однак захоплення заручників наразі посідає особливе місце в переліку терористичних атак. На поверхні в цьому питанні лежать очевидні моральні та психологічні виклики, що пов'язані з перетворенням людських життів на об'єкт торгу. Але проблема заручництва має й глибші виміри, серед яких чимало політичних. Вони суттєво відрізняють захоплення заручників від інших різновидів терористичної діяльності.

Під заручництвом тут розуміються сплановані дії антиурядових угруповань із метою захоплення цивільних осіб для вчинення політичного тиску на владні структури. Відомі приклади спонтанного захоплення терористами випадкових осіб під час втечі із в'язниці, з місця злочину тощо. Подібні випадки також спричиняють людські страждання та створюють певні політичні та юридичні ризики. Однак ці доволі рідкі епізоди не розкривають усієї складності заручництва так повно, як сплановані дії. Не розглядатимуться також дії суто кримінальних організацій (наприклад, утримання жертв заради отримання викупу без жодних політичних передумов злочину).

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Тероризму в усіх його історичних проявах і тактичних різновидах присвячено незчислену кількість досліджень [13]. Автор ризикує, категорично стверджуючи що-небудь стосовно наявності або змісту будь-яких розвідок або оцінок у цій царині. Але можна помітити відсутність щонайменше масштабних робіт із питань заручництва як політичного феномену. У відомих, класичних дослідженнях цієї проблеми торкаються *inter alia*, як одної з можливих загроз [6; 7; 8; 14]. Протягом останніх років з'явилася мало не єдина робота, присвячена заручництву як такому [10], та й вона фокусується здебільшого на прикладних, «спецпризначенських» питаннях. Це скоріше посібник для практиків, аніж ґрунтовний політичний аналіз. Схожий дисбаланс спостерігається й на сторінках наукових часописів, де з'являються хоча й змістовні, але вузькоорієнтовані дописи. Отже, багатовимірна проблема заручництва отримує дещо викривлене висвітлення.

Мета пропонованої статті полягає в тому, щоб позначити головні особливості заручництва як такого, що виходить далеко за межі суто тактичної ситуації, «обміну ударами». Специфіка цього прояву терористичного насильства не дозволяє підходити до нього з позиції звичних протиставлень «злочин – запобігання злочину» або «злочин – відплата». Заручницькі ситуації розгортаються в «реальному часі» навколо живих потерпілих. Це вимагає від тих, хто протидіє терористам, не лише тактичної вправності, а й політичної гнучкості, розуміння особливих політичних ризиків, притаманних заручництву.

Виклад основного матеріалу. «Політичне» заручництво як утримання представників протилежної сторони для здійснення на неї відчутного впливу відоме з давніх часів. Античність та середньовіччя знали практику затримання родичів тих правителів, що програли війну [1]. Ворожі армії систематично брали та беруть в заручники місцевих мешканців, намагаючись приборкати спротив. Але ці акції найчастіше здійснювалися в контексті регулярних воєн і були проявом переважаючої грубої сили, а не слабкості. Дії терористів, які беруть заручників, – це тактика слабшої сторони конфлікту, котра намагається кинути супротивнику асиметричний виклик.

Не можна впевнено вказати на перший випадок захоплення заручників терористами. Однак один із найвідоміших ранніх випадків відбувся в 1896 р. у Стамбулі, де бойовики вірменського угруповання «Дашнакцутюн» захопили Оттоманський банк [2]. Протягом наступних десятиліть терористи залишили багато прикладів затримання безпорадних пересічних громадян та торгу людськими життями. Д. Рапопорт вважав, що існує зв'язок між ідейно-політичними цілями терористичних організацій та їхньою тактикою [12]. Але навіть побіжний огляд демонструє відсутність такої прямої залежності. Серед тих, хто вдавався до заручництва, можна спостерігати терористів націоналістичного ухилу, терористів ультралівих поглядів і, нарешті, релігійних фундаменталістів. Рапопорт стверджував, що з кінця XIX ст. до межі XX-XXI ст. історія тероризму складається з чотирьох послідовних «хвиль» – анархістської, націоналістичної, лівацької та релігійної. Отже, акти захоплення заручників відбулися або відбуваються в межах майже усіх історичних «хвиль» терору.

Хоча не можна заперечувати певної кореляції між ідейно-політичною специфікою терористичних угруповань та їх методами, використання заручництва та розповсюдження цієї тактики у порівнянні з іншими методами залежать перш за все від декількох загальних чинників, далеких від політики. Поява ефективної стрілецької зброї та надійних вибухових пристроїв дозволила навіть маленьким групам терористів

захоплювати і утримувати значну кількість заручників, великі приміщення тощо. Розвиток транспортних технологій, насамперед авіаційних, надав терористам із заручниками більшої маневреності. Масові комунікації (із середини ХХ ст. – глобального обсягу) відкрили можливість привертати до заручницьких криз увагу всього світу та використовувати їх як «трибуну» для політичних вимог. Терористичні угруповання зверталися та звертаються до захоплення заручників не тому, що це «відповідає» їх ідейно-політичним уподобанням. Відносно чіткий зв'язок між ідейно-політичним характером угруповання та його тактикою присутній в актах релігійних терористів-смертників або в настирному полюванні на окрему політичну фігуру, як-от російського царя. Вибір на користь захоплення заручників – як ризикованого, але доступного й доволі гнучкого засобу – свідчить про бажання терористів втягнути уряд у болісний торг та висунути йому відкритий ультиматум. Таке бажання може виникнути у будь-якого достатньо потужного або затятого терористичного угруповання, незалежно від його ідейно-політичної орієнтації [16].

Рішення захопити заручників ставить терористів перед серйозними викликами. Кожен теракт являє собою відчайдушний крок від підпільного існування до відкритих насильницьких дій. Скоюючи будь-який злочинний акт, терористи привертують до себе увагу спецслужб, часто наражаються на безпосередню небезпеку. Однак замах на політичних діячів, закладання вибухових пристроїв у громадських місцях, «революційні експропріації» (тобто пограбування) не вимагають від бойовиків, щоб вони очікували на місті злочину, коли їх буде оточено та взято на приціл. Терористи-смертники підривають себе разом із жертвами. Той, хто самотужки здійснює атенат, використовуючи вогнепальну зброю ближнього бою, холодну зброю чи саморобний вибуховий пристрій, наближається до цілі майже впритул, інколи позбавляючи себе можливості втекти. Однак в цілому терористична тактика передбачає обережність та підготовку шляхів втечі. Самопожертва не є нормою терористичного насильства, а лише вимушеним або «екзотичним» винятком. Строго кажучи, захоплення заручників також не являє собою самопожертву. Терористи розраховують не тільки заявити про себе, отримати поступки від уряду, але й змусити владу відпустити їх в обмін на життя заручників. Хоч там як, не можна захопити заручників непомітно. У більшості випадків неможливо втекти з місця злочину разом із десятками або сотнями людей. Винятки становлять викрадення окремих осіб та полонення тих, хто мав необережність чи кому не пощастило опинитися на території, контрольованій потужним збройним формуванням. Отже, до логіки заручництва від початку закладено додатковий ризик для злочинців, який вони намагаються компенсувати тими ризиками, які захоплення заручників створює для урядової сторони.

Боротьба з тероризмом сприймається як запобігання злочинам та реакція на вже скоєні насильницькі акти (розшук терористів, ліквідація їх баз тощо). Захоплення заручників додає до цих двох вимірів той, в якому теракт розгортається просто на очах уряду, правоохоронних служб, журналістів та громадськості. Перш за все це означає, що жертви теракту (принаймні більшість з них) ще живі, знаходяться в критичній ситуації та потребують допомоги «тут і зараз». Зрозуміло, що загибель людей та інші наслідки терористичних замахів, підривів бомб, нальотів, пограбувань також створюють неабияке суспільне напруження. Але смерть навіть великої кількості людей «учора» проводить чітку грань між трагічною подією та реакцією на неї, надає уряду певну дистанцію, простір для маневру. Утримання терористами живих людей «сьогодні», навпаки, усуває дистанцію, виштовхує уряд і його спецслужби в епіцентр подій. Хоча б якими не були помилки в запобіганні терористичному насильству, уряд не є безпосередньо причетним до загибелі людей від бомб в автівках або від куль під час нападів бойовиків. Заручницька криза вимагає від урядовців швидких рішень, ціною яких може стати смерть заручників. Тут не існує грані між смертю «учора» та реакцією «сьогодні». Влада ризикує принаймні побічно опинитися відповідальною за обірване життя. Міра цієї відповідальності (гострота її сприйняття) зростає залежно від характеру прийнятих рішень, ефективності урядової відповіді на терористичний виклик, загальної суспільно-політичної атмосфери.

Найпростішим шляхом до порятунку заручників у багатьох випадках можуть видаватися поступки терористам. Якщо вимоги бойовиків не містять капітуляції уряду (змінення політичного режиму, визнання незалежності спірних територій тощо), виконання умов виглядає спокусливо прийнятною ціною. Найчастіше йдеться про визволення із в'язниці бойовиків або інших політичних в'язнів; про викуп; про

здійснення урядом або його представниками певних символічних актів. Але при цьому постає питання наслідків подібних поступок. Чи не є угода з метою врятувати заложників автоматичним заохоченням терористів до нових атак [16, р. 285]?

Складається враження, що остаточної відповіді на це питання не існує. Подальший хід подій визначається збігом обставин, притаманним окремим конфліктам. Однак навіть якщо уряди не йдуть на поступки, заложницькі кризи нерідко стають ситуаціями, в яких урядові позиції, хоча б частково та тимчасово, слабшають у порівнянні з позиціями терористів. Вибухи або стрілянина на вулицях чи в кафе створюють суспільне напруження, одночасно маркуючи тих невідомих, хто спланував, скоїв ці теракти і втік з місця злочину, як підступних і боягузливих ворогів. Й потерпаючи від критики, під суспільним тиском (ба навіть завдяки йому) влада може позиціонувати себе як безкомпромісного супротивника терористів. Уряд доволі вільно маневрує в політичному, етичному, інформаційному вимірах. Ворог наніс удар, слід відповісти [5]. Суттєвим є те, що безпосереднього контакту з цим ворогом уряд не має. Тим легше робити рішучі кроки та ініціювати програми жорстких дій. Утримання заручників, навпаки, змушує уряд безпосередньо контактувати із терористами, вести з ними справу, «опускатися» до їхнього рівня або «піднімати» терористів до рівня сторони переговорів.

Тож заручницька криза не лише підштовхує урядовців до прийняття потенційно фатальних рішень, але й ставить їх у притул до вельми токсичних візаві. Однак проблеми уряду цим не обмежуються. На перший погляд, парадоксально, та заручники далеко не завжди являють собою пасивну сторону протистояння, безголосий суб'єкт перемовин. На щастя ще живі заручники за певних обставин здатні відіграти доволі активну роль у перебігу подій. Хоча болісні заручницькі переживання викликають співчуття, доводиться зауважити, що люди, які перебувають на межі між життям та смертю, інколи стають чутливим, нестабільним і водночас потужним каналом тиску на уряд і суспільство в цілому. Під впливом різних чинників – від страху, втоми і роздратування до сумнозвісного «стокгольмського синдрому» та навіть власної антипатії до уряду – заручники у своїх зверненнях можуть ретранслювати вимоги терористів, наполягати на поступках, різко коментувати спроби урядових структур впоратися із ситуацією.

Крім того, до заручницької кризи з відчутними наслідками можуть долучитися й зовнішні учасники. Насамперед це родичі заручників та журналісти. Безумовно, ці групи відіграють роль і у зв'язку з іншими проявами терористичного насильства. Але вже згадувані особливості заручництва надають родинам заручників та журналістам особливої ваги. Родичі загиблих під час терактів виплескують свої емоції, вимагають розслідування та покарання злочинців ба навіть звинувачують уряд у некомпетентності. Однак все одне це знаходиться «поза межами» теракту. Напад вже здійснено. Протистояння з терористами не відбувається просто зараз. Отже навіть найбурхливіші емоції та найгіркіші звинувачення з боку родин навряд чи спроможні вплинути безпосередньо на дії урядових установ. Не слід перебільшувати вірогідність такого впливу протягом заручницької кризи. Проте коли долю жертв теракту ще не визначено, у контексті подій, що розгортаються, дії родичів наповнюються особливим змістом [3]. Ще існують альтернативи (безкомпромісна позиція/переговори, силове втручання/поступки). Заручники ще живі. Тож рідні та близькі цих бідолашних не лише викликають співчуття або *post factum* вислуховують обіцянки правосуддя та відплати. Разом із заручниками вони можуть уособлювати нагальну проблему вибору – як саме «тут і зараз» відповісти на виклик, що його кинули терористи.

Гостроту ситуації «тут і зараз» підкреслюють та підтримують засоби масової інформації. ЗМІ залишаються важливим елементом у розрахунках терористичних угруповань з їхніх перших систематичних кроків наприкінці XIX ст. Зі свого боку, уряди завжди намагаються контролювати (інде – обмежувати й блокувати) можливості журналістів у висвітленні терористичних загроз, так само як і можливості терористів користатися ресурсами мас-медіа. Вважається, що надмірна медійна чутливість до заяв та дій збройних антиурядових організацій підживлює їх «киснем суспільної уваги» [4]. Та якщо в деяких країнах журналістське висвітлення терористичних кампаній та урядових контрзаходів вдається утруднити, в більшості випадків нейтралізація ЗМІ (вітчизняних або іноземних, «глобальних») виявляється нездійсненою чи навіть немислимою задачею.

Та журналістська присутність в контексті спричинених терористами криз відчувається по-різному. Одномоментні, швидкі теракти (вибухи, політичні вбивства або замаху тощо) здатні викликати неабияку загальну тривогу і професійну зацікавленість

ЗМІ. Але подібним акціям знов-таки «бракує тривалості»; вони майже миттєво стають фактами минулого. На них можна відреагувати, проте неможливо вплинути на їхній перебіг, змінити його. Отже медіа отримують тут скоріше пасивну роль стороннього спостерігача та дописувача. Заручницькі кризи можуть тривати днями, ба більше – тижнями й місяцями. Відкривається простір для регулярних коментарів, прямих репортажів, постійних новинних рубрик. ЗМІ певною мірою формують картину подій. Вони знаходяться не на місці минулого злочину, а в епіцентрі протистояння. Із плином часу ступінь залучення пересічних громадян може знижатися. Однак це компенсується постійною готовністю ЗМІ. Їхні канали відкрито до будь-яких зрушень. Більш того, у разі тимчасового затухання подій журналісти здатні штучно активізувати інформаційне середовище за допомогою ретроспективних оглядів, експертних думок (що, трапляється, межують із тонко завуальованими звинуваченнями урядових структур), сенсаційних інтерв'ю з тими заручниками, кого було звільнено, із родичами заручників.

У той чи інший спосіб, природно або штучно, мас-медіа підтримують постійне напруження навколо заручницької кризи, створюють певні репутаційні ризики для офіційних структур, а інколи й перешкоджають їхнім спробам впоратися з проблемою. Надто щільна присутність журналістів, їхнє пильнування за найменшими зрушеннями, «блискавки» в прямому етері можуть непередбачувано перетворюватися на «систему раннього попередження» терористів (якщо ті в змозі отримувати новини). Бажання активізувати інформаційний фон заручницької кризи в окремих випадках заводило журналістів надто далеко у висвітленні протилежної позиції. Користуючись медійною жагою до сенсацій, терористи отримували «вільний мікрофон» та практично безперешкодний доступ до багатомільйонної аудиторії [9].

Вершиною, «вістрям» сукупності проблем, що повстають у зв'язку із захопленням заручників, є перспектива їхнього силового звільнення. На цьому рівні знаходяться найвідоміші приклади заручницьких криз [3; 15; 17]. Вони відомі саме завдяки своїм гучним «гарячим» розв'язкам – чи то напрочуд успішним, чи то трагічним. Однак політична складність та чутливість визволення заручників силою далеко не вичерпуються таким чорно-білим протиставленням. Успіхи та поразки, врятовані або втрачені життя, оцінка результатів силового втручання та його наслідки не мають однозначного політичного змісту. В цьому вузлі переплітаються щонайменше моральні критерії; міркування політичної доцільності; природа того уряду, що надав приказ провести силову операцію; специфіка окремої заручницької ситуації; нарешті, майстерність спеціальних підрозділів, досвідченість і зятягість їхніх супротивників-терористів.

Деякі з найвідоміших випадків невдалого визволення заручників пов'язані з авторитарними режимами [11]. Можна погодитися, що грубі помилки під час проведення цих операцій та, відповідно, велика кількість жертв відбивають характерні риси відповідних режимів (байдужість до людських життів, «рефлекторне» вживання надмірної сили, корумпованість та непрофесіоналізм силовиків). Тим часом нескладно знайти й провали, за якими стояли демократичні уряди, що поважали права людини та діяли у межах конституційного ладу [15; 17]. Успішне звільнення заручників не дорівнює «доброму» уряду, так само як невдача не є познакою уряду «поганого».

Цей оманливий трюїзм веде глибше. Незалежно від природи політичного режиму заручницькі кризи змушують уряди приймати складні, потенційно непопулярні рішення, які згодом можуть сприйматися як «гра людськими життями» або, навпаки, як «жалюгідні поступки терористам». Якщо будь-який уряд обирає силовий варіант, він тим самим вдається до неоднозначних калькуляцій. Спроби відбити заручників невід'ємні від смертельного ризику. Навіть всесвітньо відомі тепер успіхи спецназу не було гарантовано на стадіях підготовки та проведення операцій. Отже, відмовляючись від переговорів з терористами, уряд автоматично погоджується розглядати заручників як можливий «розмінний матеріал». Відмова від переговорів та поступок традиційно пояснюється небажанням захочувати бойовиків до нових злочинів. Таким чином, у цьому суперечливому розрахунку сьогодишніх заручників погоджуються, у разі потреби, «обмінати» на безпеку потенційних заручників завтрашнього дня. Коли вибухом у супермаркеті чи під час стрілянини на вулиці вбито пересічного громадянина, уряд може зайняти чітку моральну та політичну позицію: людське життя безцінне, злочинці будуть покарані. В межах заручницької ситуації йдеться про сутичку з терористами, в епіцентрі якої знаходяться живі люди. Жодне з рішень за цих обставин не позбавлене внутрішньої напруги. Заручницька криза являє собою моральну та

політичну дилему: щоб вберегти або захистити життя зараз або у майбутньому, доводиться ризикувати життями зараз або у майбутньому.

Висновки. У світі мегаполісів, масових комунікацій та глобальних транспортних мереж неможливо викоринити загрозу захоплення заручників. Більш того, терористи, що вдаються до цієї тактики, стають дедалі агресивнішими, їхні вимоги сягають крайнощів, а методи примусу жорстокішають [10]. Не можна також запропонувати низку універсальних політичних відповідей на цю загрозу (на відміну від загальнозживаних технічних засобів, як-от металодетектори в аеропортах). Власне, відсутні «готові» відповіді й на інші терористичні виклики. З огляду на особливості та ризики, притаманні заручництву, що їх було проаналізовано в пропонованій статті, вимальовується не чіткий політичний сценарій, а лише загальний вектор протидії. Його можна визначити терміном «мінімізація». Тут йдеться не стільки про мінімізацію суто безпекових, тактичних ризиків (моніторинг загроз, превентивні заходи тощо), скільки про мінімізацію політичного напруження, протирич, що додатково обтяжують заручницькі ситуації.

Захоплення заручників є терактом, що розгортається. Його підживлюють відкриті гострі питання, зіткнення інтересів по обидві сторони протистояння. Саме цю поточну напруженість слід нейтралізувати, звести до досяжного мінімуму. Заручники ще живі, однак політично доцільною здається мінімізація емоцій в прямому етері. Бажаним є скорочення безпосереднього залучення урядовців до переговорів з терористами (принаймні у відкритому доступі). Цю суперечливу функцію можуть перебирати на себе уповноважені посередники, водночас тримаючи канали комунікації відкритими і позбавляючи терористів багатьох бонусів від спілкування з урядом «на рівних правах». Доцільним буде приглушення психологічно зарядженого посилу – «врятувати заручників». Безумовно, для будь-якого гідного уряду це становитиме першочергове завдання. Проте «врятувати заручників» небезпечно тлумачити як «врятувати просто зараз», «врятувати за всяку ціну», «врятувати усіх». Складна політична ситуація навколо заручників не повинна перетворюватися на змагання з гуманності, перевантажуватися моралізаторством і майже «очікуванням дива». Ці висновки можуть виглядати холодними та байдужими. Однак оскільки саме уряд та його силові структури відповідають за кінцевий результат протистояння, зрештою усе, що дозволить їм працювати спокійно та стабільно, покращить шанси на благополучне завершення кризи.

Список використаних джерел

1. Allen J. Hostages and Hostage-Taking in the Roman Empire. Cambridge : Cambridge University Press, 2011. 308 p.
2. Balakian P. The Burning Tigris: The Armenian Genocide and America's Response. New York: HarperCollins, 2003. 528 p.
3. David S. Operation Thunderbolt: Flight 139 and the Raid on Entebbe Airport, the Most Audacious Hostage Rescue Mission in History New York: Little, Brown and Company, 2015. 477 p.
4. Edgerton G. Quelling the «Oxygen of Publicity»: British Broadcasting and «The Troubles» During the Thatcher Years. *The Journal of Popular Culture*. 2004. N 30 (1). P. 115-132.
5. Global War on Terror. URL : <https://www.georgewbushlibrary.gov/research/topic-guides/global-war-terror>.
6. Gupta D. Understanding Terrorism and Political Violence: The life cycle of birth, growth, transformation, and demise. London : Routledge, 2008. 283 p.
7. Hoffman B. Inside Terrorism. New York: Columbia University Press, 2006. 432 p.
8. Laqueur W. A History of Terrorism. New Brunswick: Transaction Publishers, 2002. 277 p.
9. Nacos B. Terrorism and the Print Media: The 1985 TWA Hostage Crisis. *D. Terrorism*. 1989. 12:2. P. 107-115.
10. Newsome B. O. Countering New(est) Terrorism: Hostage-Taking, Kidnapping, and Active Violence Assessing, Negotiating, and Assaulting. Stewart J., Mosavi A. Boca Raton: CRC Press, 2018. 381 p.
11. Freed B. Putin the Terrible. *The Atlantic*. 2004. October issue. URL : <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2004/10/putin-the-terrible/303632>.
12. Rapoport D. The Fourth Wave: September 11 in the History of Terrorism. *Current History. A Journal of Contemporary World Affairs*. 2001. 100.650. P. 419-425.
13. Schmid A. Political terrorism: a new guide to actors, authors, concepts, data bases, theories, and literature. A. Jongman. New Brunswick: Transaction Publishers, 1988. 700 p.
14. Terrorism in Context / Crenshaw M., Miller M., Pomper Ph. et. al. ; ed. by M. Crenshaw. Philadelphia: The Pennsylvania State University Press. 2007. 633 p.
15. Bowden M. The Desert One Debacle. *The Atlantic*. 2006. May issue. URL : <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2006/05/the-desert-one-debacle/304803>.
16. Western responses to terrorism / Schmid A., Crelinsten R., Jongman A. et. al. ; ed. by

A. Schmid, R. Crelinsten. London : Frank Cass, 1993. 363 p.

17. Williamson J. Operation Eagle Claw. The disastrous bid to end the Iran hostage crisis (Raid). Oxford : Osprey Publishing, 2020. 80 p.

Надійшла до редакції 09.12.2023

ABSTRACT

Denys Proshyn. Hostage-taking as a political challenge: specifics, threats, and responses.

This article looks into hostage-taking as a phenomenon which poses particular political difficulties for authorities dealing with terrorist organizations. Seizing hostages does not attract much academic attention as a source of specific political challenges. Researches prefer to focus on practical, tactical dimensions of hostage crises. Narrow applied research tries to figure out in which tone to negotiate with hostage-takers, which psychological means to use to prevent terrorists from hurting or killing their victims, or how to plan and carry out an assault on hostage-takers, etc. Viewed in this skewed light, hostage-taking loses in academic understanding much of its political significance and complexity. Both stem from the fact that terrorist hostage-taking forces governmental authorities to act within the framework of open-ended situations unfolding in the real-time mode around victims who are still alive and suffering badly and whose fate has not been decided yet (contrary to terrorist attacks already committed).

The ongoing tormentous incompleteness of hostage situations generates acute political tension and pressures authorities to maneuver and balance tactical exigencies against general public's expectations or political considerations against the unquestionable value of a human life. Although authorities and terrorists naturally remain at the forefront of any hostage situation, some other actors add to the political burden of a crisis. As a result, authorities face additional reputational risks, feel the pull-and-push impulses of public opinion, have to prevent informational leakages and unwanted turns in media's covering the events of crises. The article provides a succinct analysis of the roles played during hostage crises by various groups of actors (mass media, victims' relatives, hostages themselves). At the conclusion, certain measures are suggested as a means to decrease or neutralize political challenges of hostage-taking presented collectively as «minimization», i.e. steps aimed at avoiding authorities' unnecessary involvement, setting the rules for media coverage, and refraining from emotionally driven promises to free hostages which may be interpreted – and not in authorities' favor – as a solemn pledge (which is far from being easily fulfilled in the unpredictable reality of counter-terrorism).

Keywords: *terrorism, hostage-taking, crisis, politics, public, mass media.*

УДК 340.131 : 351.861

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-183-188

Ольга ЧЕПІК-ТРЕГУБЕНКО[©]

кандидат юридичних наук

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Здійснено теоретико-правовий розгляд значення принципу верховенства права у формуванні державної політики у сферах національної безпеки і оборони. Принцип верховенства права як світоглядний орієнтир має провідне значення у формуванні правової держави та забезпеченні національної безпеки і оборони. Державна політика у сферах національної безпеки і оборони є багаторівневим, комплексним явищем, що тим чи іншим чином впливає на різні сторони життєдіяльності суспільства. Верховенство права є потужним чинником розвитку та модернізації держави і суспільства, враховуючи особливості їх історичної еволюції.

Ключові слова: *верховенство права, національна безпека, національні інтереси, державна політика, права і свободи людини.*

Постановка проблеми. Принцип верховенства права є ключовим для якісного функціонування сучасних демократичних правових держав. Цей принцип регламентовано в законодавстві більшості держав світу, оскільки верховенство права є

© О. Чепік-Трегубенко, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5499-5793>

olga-tregubenko@ukr.net